

(וכדו') מאכל פחות מכזית או משקה פחות מרביעית אין איסור¹³ להשליכו.

ועוד כתבו¹⁴ שאין איסור בזיון אוכלין אמור אלא ב'קום ועשה', דהיינו שמאבד האוכלין בידים ע"י שימושן שלא לצורך אכילה או זריקתן למקום שנפסדים לאכילה, אבל ליכא איסור ב'שב ואל תעשה', דהיינו המניח אוכלים במקום שאין בו שום בזיון והפסד, אלא שאינו מטפל בהם לשומרם שלא יפסדו (וכגון שאינם מניחם במקור וכדו'), ובמשך הזמן נרקבים ונפסדים מאליהן, דבזה ליכא איסור בל תשחית ובזיון אוכלים.

ועתה נבוא לפרט בעזה"ת פרטי הדינים, וכן נבאר דין הפת (וי"א גם יין) שנשתנה למעליותא ואסור לזלזל בו אפילו אינו נמאס כלל, ועוד בדיני הפת ופירורי הפת יתבאר בעזה"י בסי' ק"פ.

זריקת פת ומיני מזונות באופן שאינו נמאס ע"י הזריקה

ב. סעי' א', שו"ע: ואין זורקין הפת משום בזיון אוכלין. ובפת אסור אפילו לא נמאס ע"י

הזריקה, וכגון שזרקו על גבי מקום נקי, דלזלזל הוא לפת (מ"ב סק"ט). ובכלל פת גם שאר מיני מאפה (פת הבאה בכסנין) שברכתן מזונות, וכדחזינן להלן בשו"ע סעי' ד' שאין לזרוק גלוסקאות¹⁵ לעולם, והיינו אפילו בימות החמה שאינן נמאסים.

והנה מצינו לראשונים¹⁶ ולכמה מגדולי האחרונים¹⁷ שלא חילקו בין פת לשאר מיני מאכלים, וגם בפת התירו לזרוק אם אינן נמאסים, ולכן המקילים יש¹⁸ להם על מי לסמוך, אך בעל נפש¹⁹ יחוש לעצמו.

לימוד זכות על שאין מקפידים שלא לזרוק שיירי מזון

ג. שם: וכשם שאין זורקין את הפת כך אין זורקין אוכלין הנמאסים ע"י זריקה. ובזמננו רבים וטובים אין מקפידים כל כך שלא לזרוק שיירי מזון ואף על פי שיש בהם שיעור כזית ויותר, ויש²⁰ שכתבו ללמד זכות משום שיש טירחא יתירה ללקט שיורי המזון הראויים לאכילה ולשומרם שיהיו ראויים לאכילות הבאות, וגם מצוי שיהיו הוצאות כספיות לטפל בזה,

לאיצטרופי, וכאמור. 13. ובפירורי לחם (ומזונות) פחות מכזית אע"פ שאין איסור מדינא לאבד דרך בזיון בפחות מכזית, מ"מ קשה לעניות, וכדאיתא בסי' ק"פ, עיין בדברינו שם. 14. שו"ת מנח"י ח"ג סי' מ"ה עפ"י פוסקים עיי"ש, ואין זה סותר כלל הא דאיתא להלן בשו"ע סעי' ה' שהזורקין חטים וכו' צריכים לכבד אותם משם שלא ידרכו עליהם, וכ"ה במשנ"ב סק"א דיש להרים אוכלין המונחים על הארץ, דהתם מיירי במקום שרבים דורסים שם ואם יתעלם מהאוכלין הוי כמאבד בידים ע"י האנשים שידרכו עליהם ויאבדום בבזיון, משא"כ הכא מיירי שמניחם במקום שאין בהם חשש בזיון והפסד בידים לא על ידו ולא ע"י אחרים, ופשוט. 15. וגלוסקאות הוא מיני מאפה נאים ומשונים במראיהן מפת רגיל, וכולל גם פת הבאה בכסנין, והמתרגם שבעין יעקב תירגם גלוסקאות 'קוכען', וע"ע ערוך ערך גלוסקאות, ושו"ת שבט הקהתי ח"ב סי' ק"א. 16. רש"י ברכות (נ'): דאיסור זריקת גלוסקאות גם בימות החמה משום שנמאסים, ודייק ה"ב דמוכח דכשאינן נמאסים ס"ל דליכא איסור (ועיין בצ"ח שם שאכן עמד על דברי רש"י בזה), וע"ע בב"י בשם הרשב"א בשם רב האי גאון ורבינו יונה, וברמב"ם הל' ברכות פ"ז ה"ט נמי לא חילק בין פת לשאר מאכלים. 17. לבוש סעי' א' בשם יש מתירים, הג' הגר"ח צאנזר זצ"ל על השו"ע. 18. עיין שו"ת התעוררות תשובה ח"א סי' קכ"א שכן נהג אביו הכתב סופר זצ"ל שהיה זורק ליושבים על השלחן פרוסת ההמוציא (ועיי"ש שמסביר מנהגו עפ"י דרש). 19. כ"כ הגר"ח צאנזר זצ"ל בהגהותיו על השו"ע בסיום דבריו. 20. עיין ס' עץ השדה סי' י"א סעי' א' עפ"י חיי"א כלל י"א סעי' ל"ב (הו"ד במשנ"ב סי' ט"ו סק"ג) ושו"ת מהר"י באסן סי' ק"א ושו"ת התעוררות תשובה ח"ב סי' קפ"ג שדנו באופנים שונים של איבוד והשחתה כשיש טירחא יתירה ואיבוד זמו במניעת האיבוד. דליכא בזה משום איסור בל תשחית.

מותר לו לגרום להקאה, שעל ידי כך יקל עליו ויתרפא, ואין בכך משום הפסד אוכלין.

שימושים שונים במאכל ומשקה כשקיימים תחליפים סנטטיים

ה. שם: ואפילו בלא רפואה, אם הוא דבר שהוא צורך האדם ודרך העולם לעשות בהאוכל צורך זה ג"כ שרי, ומטעם זה מזלפין הקרקע ביין וסכין הגוף ביין ושמן כמבואר בגמ' בכמה דוכתי. והוא מהמג"א (בהקדמה לסימן זה). והמג"א מוסיף לציין שכמו"כ מותר לעשות משרה וכביסה ביין וכדו', והמשנ"ב השמיט זאת, וכנראה משום שבימיו כבר לא נהיגי אינשי להשתמש ביין וכדו' לצורך משרה וכביסה, וההיתר הוא רק באופן שדרך העולם לעשות כן.

ולכן בימינו שישנם כל מיני תחליפים כימיים וסינטטיים העשויים מכימיקלים שונים (ולא ממאכלי אדם) אשר התליפו את כל מה שהיה נהוג בשנים קדמוניות לעשות בדברי מאכל, א"כ אין לנו היתר להשתמש במאכלי אדם לצרכים שונים, ובפרט שבדרך כלל כל התחליפים האלו מחירים אינם יקר²⁵ יותר ממחיר המאכל והמשקה. וכגון, הלבנת כבסים ע"י שרייתם בחלב, שיש תחליפים רבים²⁶ המלבינים כביסה כהוגן, זילוף וסיכת הקרקע ביין וכדו' המוזכר בפוסקים

ובפרט²¹ באולמות ומלונות וכדו' ופעמים שיהיה הוצאות הטיפול בשיירי המזון יותר מהוצאות לקנות מאכלים חדשים.

אך יש²² להשתדל ולזרוק אותם לפח האשפה דרך כבוד דהיינו כשהם עטופים ומכונסים בתוך שקית ניילון בנפרד משאר טינופים ולכלוכים.

להשתמש באוכלין ומשקין לרפואה

ד. מ"ב סק"ד: ואם עושה לרפואה שרי אפילו מימאס בה וכדלקמן סי' שכ"ח סעי' כ'. והוא עפ"י הגמ' שבת (ק"ח:) דשורה אדם פת ביין ומניחו על העין לרפואה, ומבואר²³ מדברי גמ' זו שאפילו אין הרפואה ע"י הפת אלא הוא כעין תחבושת ג"כ ליכא איסור, ואפילו למיחוש בעלמא שאין בזה חולי ממש ליכא איסור להשתמש באוכלין לצורך רפואה.

ועפ"י המתבאר מדברי המשנ"ב כל שהוא לצורך רפואה אפילו אין דרך העולם לעשות כן מ"מ ליכא איסורא בזה, ולכן אין איסור לעשות כל מיני רפואות בפרוסות תפוז"א ובצלים ושומין ושאר ירקות, להניחם על גבי מכה, או לשאוף האדים העולים מהן, וכן למרוח כל מיני שמנים ומשקין על פצעים ומכות ודלקות, וכל כיוצא בזה, ואף שנפסדים ע"י כך מאכילת אדם. וכמו"כ מבואר בשו"ע (סי' שכ"ח סעי' ל"ט) שכשארם מצטער מריכוי האוכל²⁴ שבמיעוי

21. שם בשם הגר"ש אלישיב שליט"א. 22. שם, וכן בסי' י"ט סעי' ב' והערה ז', וכן בדין דנהי דליכא משום איסור בל תשחית והפסד אוכלין מ"מ ביזוי אוכלין איכא, וכדלעיל אות א', אך גם בזה יש ללמד זכות אם יש הוצאה כספית היתירה על הרווח שיהיה משמירת המזון, אבל כל אחד בביתו יוכל ביתר קלות להקפיד על כך, אמנם אותן שיורי אוכלין שבצלחות וכדו' כשאין דעת בני אדם סובלת לשמור לאכילתו האחרת, הו"ל כנפסלו מאכילת אדם, ואין בהם כלל דין הפסד וביזוי אוכלין, וכדלעיל אות א'. 23. ס' עץ השדה סי' י"ז הערה כ"ז. 24. אבל אם גורם להקאה כדי שיתרוקנו מיעיו כדי שיוכל לאכול שוב, הרי זה איסור גמור והפסד אוכלין לשו"ע שם (ובאגלי טל מלאכת טוחן סקנ"ג דן להתיר לצורך מצוה וכגון שברצונו לאכול סעודה שלישית ורצה לרוקן מיעיו ע"י הקאה שבלא זה לא יוכל לאכול, דליכא בזה משום הפסד אוכלין), וע"ע לעיל סי' ק"ע אות כ"ה דיש הסוברים דבעצם אכילה מרובה ויתירה שאדם אוכל יש בזה משום איסור בל תשחית והפסד אוכלין. 25. לאפוקי אם מחירים יקר יותר ממחיר המאכל או המשקה יש לנו הלימוד זכות המבואר באות ג'. 26. אבל אם התחליפים אינם מועילים ומנקים כ"כ כמו המאכל או המשקה איכא היתרא בזה, ולכן כתב בשו"ת אבני ישפה ח"א סי' ל"ד להתיר